

Obrat cesty

SERIÁL CESTA K DUCHU (10)

Na počátku jsme se ptali, zda pozemský člověk může najít cestu k Duchu, cestu z otroctví do svobody. Nyní víme, že může. Víme však mnohem více – otevřela se před námi cesta, kterou se může vydat kdokoli a kdykoli, ba na které vzdálený cíl působí tak mocně, že již po prvních krocích začíná jeho síla proměňovat náš život.

Přijmeme-li Krista za svého pána, dokážeme již nyní na okamžiky prožívat svobodu, která nás ve své plnosti čeká až na konci cesty. Naše jednání sice stále z velké části určuje naše přirozenost, se kterou jsme se narodili a kterou zformovalo naše okolí. Nastávají však chvíle, kdy se silou svého společenství s Kristem pozvedáme nad své přirozené sklony a možnosti; tu překračujeme stín toho, co nám bylo vrozeno či vštípeno, a jednáme nadpřirozeně. Naše činy pak neplynou z naší pozemské bytosti ani z našeho hmotného prostředí, nýbrž vstupují do tohoto světa jako ničím nepodmíněné zjevení, jako nečekaný zázrak.

Zprvu jen zřídka přicházejí tyto okamžiky svobody. Jejich výskyt však není dílem náhody, nýbrž je důsledkem našeho vnitřního sepětí s Kristem. Ani to ovšem nevzniká samovolně. Jeho pramenem je setkávání s Kristem jakožto učitelem, který nás doprovází na našich cestách, je nám osobním vzorem a zároveň nám zpřítomňuje cíl, k němuž směřujeme. Tento živý vztah ke Kristu se v křesťanské tradici nazývá vírou v Krista; nikoli představy a přesvědčení, ale vnitřní spojení s Bohem nás činí věřícími. Víra nám dává sílu jít po cestě k Duchu; kdykoli klopýtáme, zemdlíváme či ztrácíme směr, nejsou na vině obtíže cesty, ale slabost naší víry, pro niž pak musíme hledat posílení.

BRATŘI NA CESTĚ

Člověk postižený určitou vrozenou vadou, nemocí nebo osudovým traumatem často tíhne k lidem, kteří mají stejné trápení; právem od nich očekává lepší porozumění pro svou složitou situaci, větší zkušenosti v zacházení se svými obtížemi, hlubší účast a silnější oporu; tato přirozená naděje občas vede až ke vzniku svépomocné skupiny pro lidi stejným způsobem postižené, pro lidi stejným způsobem se lišící od ostatních.

Křesťanství je svého druhu postižení. Člověk, který se vydal na cestu Kristovu, se začíná odlišovat od svého okolí – přestává být schopen některých věcí, které ostatní běžně zvládají, koná leccos, co je před zraky ostatních nesmyslné, vymyká se některým zákonům, jimž ostatní podléhají, trpí jinými skutečnostmi než ostatní. Jádrem jeho postižení ovšem není žádný z těchto zevně pozorovatelných symptomů, nýbrž samotná víra v Krista. Pociťuje Kristovu přítomnost, o níž jiní nemají potuchy, vidí vzdálený cíl, jenž jiné nezajímá, bolí ho slabost jeho víry, zatímco jiní se cítí výtečně, byť nemají víru žádnou. Je přirozené, že křesťan zatouží najít další lidi, kteří jsou postiženi podobně jako on. Křesťanská cesta k Duchu je přístupna každému člověku; pokud jsem se na ni dostal já, mohu vycházet z toho, že na ní nejsem sám

a že těch, kdo po ní jdou, je ve světě kolem mne velmi mnoho. Nepoznám je však podle žádných zevních znaků – člověk může ústy vyznávat Krista, může být členem křesťanské církve, může být pokřtěn právoplatným křestním obřadem, a přesto nemít víru, a naopak ten, kdo má víru, nemusí splňovat ani jeden z těchto předpokladů. Není nic viditelného, co by jednoznačně prozrazovalo přítomnost nebo nepřítomnost víry v nitru člověka.

Přesto se víra projevuje navenek. Člověk, který je vnitřně sepat s Kristem, je schopen se ve svých postojích a skutcích pozvedat nad svou pozemskou přirozenost. Alespoň tu a tam se křesťanovi povede zázrak. Neznamená to, že by musel uzdravovat dotekem, prorokovat nebo poroučet živlům; jeho nejcennější zázraky bývají zcela všední. Odsunout v rozhodující chvíli své vlastní pachtění stranou a pomoci trpícímu, zachovat si vroucí srdce a jasnou hlavu i ve vlastním neštěstí, zůstat laskavý i na pokraji zhroucení únavou, nevzdat se pravdy ani uprostřed křivdící většiny – to jsou činy nadpřirozené, to jsou zázraky, které svědčí o tom, že v srdci dotyčného žije víra.

Hluboko v duši našeho bližního může být ukryta víra; může být zatím jen nepatrná vůči pozemské přirozenosti, může být slabá, může kolísat a umdlévat. Její zřídkaivé projevy mohou spadat do chvil naší nepřítomnosti nebo unikat naší nedokonalé pozornosti. Nikdy proto o jiném člověku nemůžeme prohlásit, že víru nemá; můžeme nanejvýš říci, že ho zatím neznáme dost dobře, abychom mohli jeho víru dosvědčit. Setkávání s lidmi se tak pro křesťana, který hledá své souvěrce, stává napínavým dobrodružstvím – své bližní přijímá s otevřenou otázkou, zda v jejich jednání spatří aspoň náznak oné nadpřirozené svobody, jež plyne z víry. I lidé, které dobře zná, ho mohou náhle překvapit činem nebo postojem překonávajícím pouta pozemskosti.

Nadpřirozenost, kterou hledáme, nesmíme zaměňovat s mimořádností šťastných náhod či výjimečných schopností, jakkoli se i zde mluví o zázracích. Nadpřirozenost plynoucí z víry v Krista je vždy provázena vědomím vlastních nedostatků a odhodláním pracovat na jejich odstranění; křesťanská víra je cesta, a po cestě se může pohybovat kupředu jen ten, kdo si nemyslí, že již stojí na jejím konci. Kdo není ochoten se dále učit a zdokonalovat, ten – zatím – nepatří mezi putující v Kristu.

SPOLEČENSTVÍ DUCHA

Jak schopnost svobody, tak ochotu k sebestroměňování u svých bližních můžeme pouze vyvozovat ze svých nedokonalých pozorování. Bylo by proto nemístné druhého člověka posuzovat nebo dokonce odsuzovat na základě těchto kusých vývodů. Spíše bychom měli hovořit o naději, kterou v nás probouzí svobodný skutek nebo sebezpytný krok našeho bližního, o naději v nalezení bratra v Kristu. Tato naděje nás vede k dalšímu setkávání a sblížování s člověkem, v němž cítíme souvěrce, vede nás k rozhovoru a ke vzájemnému porozumění na úrovni, kterou nenarušují ani zásadní rozdíly zvyklostí a vkusu, ani ostré neshody v představách a názorech.

Mezi lidmi, které potkáváme ve světě kolem nás, tak postupně nalézáme své duchovní bratry a sestry – ty, s nimiž jsme spřízněni skrze Krista. Naše hledání nikdy neobsáhne všechny lidi v našem okolí, natož zbytek světa; většina souvěrců nám

proto zůstane skryta. Navždy nás už ovšem bude provázet vědomí, že na cestě Kristově nejsme sami, že jsme součástí neviditelného společenství, které obepíná celý svět. Toto společenství nese v křesťanské tradici jméno Církev, či s přívlastkem neviditelná Církev, aby se odlišila ode všech viditelných církevních organizací.

Podobně, jako se víra navenek projevuje ve svobodném jednání, projevuje se i neviditelná Církev viditelně tam, kde křesťané vytvářejí pozemské společenství, aby pěstovali svou náboženskou cestu. Tři oblasti, v nichž se křesťan setkává s Kristem jako duchovním učitelem – svaté knihy, obřadná bohoslužba a osobní osud – určují též hlavní poslání pozemské křesťanské organizace. Jednotlivý věřící může nacházet vzor pro své postoje a konání v příbězích o Kristově působení, ovšem společenství je schopno tyto příběhy dlouhodobě uchovávat a zaručovat jejich hodnověrnost; jednatel se může v modlitbě či v meditaci spojovat s božskými pravzory, avšak jen širší obec věřících umožňuje pěstovat obřadnou bohoslužbu, v níž se ve viditelném obraze zjevují nadpozemské skutečnosti, nezatížené jednostrannou nedokonalostí jednotlivce; každý křesťan může sám vědomě pohlížet na svůj osud a cítit v něm Kristovo působení, v křesťanské obci však nalézá lidi, kteří se snaží podobně zacházet s vlastními osudy a s nimiž proto může své osudové zápasy sdílet.

Jednotlivý křesťan nemusí patřit k žádnému pozemskému společenství, pro křesťanství jako celek jsou však takováto společenství nezbytná. Ona jsou místy, v nichž nepřetržitě žije křesťanská zvěst; jakkoli ji už mnohokrát překryla povrchně omílaná a zneužívaná dogmata, díky trvání viditelných křesťanských obcí dokázala vždy znovu zazářit v neztenčené síle. Lidé, kteří se ve jménu Krista scházejí, jsou často dosud slabí a dokonalosti ještě velmi vzdálení, a jejich slabost a nedokonalost se přenáší i na jejich společenství; dokud však společenství pomáhá hledajícím nalézat křesťanskou cestu a putujícím zdolávat její úskalí, působí v nich Svatý Duch – síla probouzející touhu po cestě k Duchu, síla otevírající srdce poznání, síla vedoucí člověka vzhůru i z té největší hloubi.

CESTA DÁL

Na samém počátku všech úvah jsme stáli uprostřed pozemské skutečnosti, pociťující rozpor mezi tím jaká je, a tím, jaká by mohla nebo dokonce měla být. Poznali jsme, že tento rozpor je možno překonat v Duchu, a vydali jsme se proto na cestu k němu. V Kristu jsme na této cestě našli vůdce a učitele, ale jinak jsme šli sami; vždyť naše cesta se týkala jen nás a ne jiných lidí nebo zbytku světa. V okamžiku, kdy jsme se začali ptát po svých bratřích ve víře, však na naší cestě došlo k obratu. Naše kroky, pevně namířené k Duchu, nás nyní začaly přibližovat opět světu. Dokud nám Duch byl jen cílem, přitahoval nás k sobě; jakmile se skrze Krista stal též naší vnitřní silou, umožnil nám obrátit se znovu k pozemské skutečnosti.

Naše putování k Duchu samozřejmě nekončí, nýbrž získává nový rozměr. Jdeme stále svou osobní duchovní cestou, ale s sebou neseme čím dál více ze světa kolem nás. Mnoho věcí ve světě je duchaprázdných; nyní slyšíme výzvu, abychom je produchovnili. Mnoha místům ve světě se nedostává Ducha; nyní je naším úkolem, abychom jim Ducha přinesli. Mnoho lidí teprve hledá svou cestu nebo dokonce bloudí bez vědomí toho, že nějaká cesta existuje; my jsme nyní povoláni, abychom jim cestu zvěstovali a pomáhali po ní jít. Dobrodružství vlastního putování k Duchu se

tak mění v dobrodružství spolupráce na spáse celého světa. To je cesta, která vede dál.

Milan M. HORÁK